

การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตย ของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม

REINFORCE MIND BEHAVIOR TO BE GOOD CIVIL DEMOCRATIC'S SOCIAL OF BUDDHIST STUDENTS IN NAKHONPATHOM

สุทธญาณ์ โอบอ้อม และคณะ*

Sutthaya Obom and Others

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม 2. เพื่อพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยเชิงพุทธในจังหวัดนครปฐม 3. เพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม

โดยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ จากกลุ่มตัวอย่าง 358 มีวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบปฏิบัติการโดยมีวิธีการเก็บข้อมูลด้วยโครงการกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 รูป/คน

ผลวิจัยพบว่า 1. จิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐมต้องมีพื้นฐานจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 และระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 สำหรับพื้นฐานจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม พบว่า จิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.167$, S.D = 0.625) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยเชิงพุทธในจังหวัดนครปฐม โดยใช้หลักภาวนา 4 คือ 1) ด้านกายภาวนาการพัฒนาทางกายหรือสุขภาพ 2) ด้านศีลภาวนา การพัฒนาด้านความประพฤติการตั้งอยู่ในระเบียบวินัย และการเคารพความแตกต่าง 3) ด้านจิต

* อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บุษกร วัฒนบุตร อาจารย์มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

อนันต์ เมธีวรณัฏฐ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาวนา เป็นการพัฒนาจิตใจให้มีความพร้อมทั้งในด้านคุณธรรม และ 4) ด้านปัญญาภาวนา การฝึกและพัฒนาในการรับรู้

3. การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม ควรเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย บ-ว-ร-ส 1) บ –บ้าน หรือครอบครัว 2) ว –วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน 3) ร –โรงเรียนรวมถึงครูอาจารย์ 4) ส –สังคม สังคมทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์

คำสำคัญ: จิตพฤติกรรม, พลเมืองที่ดี, สังคมประชาธิปไตย, นักเรียน

ABSTRACT

The objectives of this research were; 1. to study mental behavior to be a good citizenship in democratic society of students in Nakhon Pathom, 2. to develop mental behavior to be a good citizenship in democratic society of students in Nakhon Pathom, 3. to analyze the strengthening of mental behavior to be a good citizenship in democratic society of students in Nakhon Pathom.

This research used a mixed methodology, quantitative research (Empirical Analysis) using survey research from the sample of 358 and using questionnaire as a method for collecting data and researcher then studied the data to qualitative research in the form of action research with the method of data collection from 4 activity projects and In-depth interviews with 15 key

The findings of this research were: 1. The mental behavior to be a good citizenship in democratic society of students in Nakhon Pathom must have the fundamentals of mental behavior to be a good citizenship in democratic society of students. Most of the respondents were 219 male, accounting for 62.2% and the education level of respondents was Senior High School (Grade 10), totaling 241 people, representing 67.3%. For the fundamentals of mental behavior to be a good citizenship in democratic society of students found that the mental behavior in overall was at high level ($= 4.167$, $S.D = 0.625$) and when considering each aspect found that all aspects were high.

2. The development of mental behavior to be a good citizenship in democratic society of students in Nakhon Pathom according to principle of Bhavana; 1) physical development; physical or health development such as exercise, 2) moral development; behavior development, discipline and respect for differences, 3) emotional development; it was to develop the mind to be ready in morality, and 4) intellectual development; training and development in cognition.

3. The strengthening of mental behavior to be a good citizenship in democratic society of students in Nakhon Pathom should promote mental behavior to be a good citizenship, consisting of H-T-S-S; 1) H - House or Family, 2) T - Temple as the center of people's minds, 3) S - School including teachers, 4) S - Society, both online and offline.

Keywords: Mental behavior, a good citizenship, democratic society, students

1. บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังประสบกับปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมหลายประการ เช่น ปัญหาความยากจน ยาเสพติด ทุจริตคอร์รัปชัน อาชญากรรม ครอบครัวแตกแยกความเปราะบางทางค่านิยมและวัฒนธรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ฯลฯ และปัญหาสำคัญที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบันคือปัญหาความแตกแยกของคนในสังคม เนื่องจากมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในทางการเมือง ส่งผลให้ขาดความสงบสุขในบ้านเมือง รวมทั้งเป็นจุดอ่อนสำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาประเทศทำให้สังคมต้องการประชาชนที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อเป็นต้นทุนที่ดีทางมนุษย์ ซึ่งจะนำสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมการเป็นพลเมืองดีจะนำมาซึ่งความรับผิดชอบและหน้าที่ที่สำคัญที่ต้องปฏิบัติ เพราะความเป็น “พลเมือง” นับเป็น รากฐานที่สำคัญของประชาธิปไตย ถ้าประชาชนในสังคมใดมีความเป็นพลเมือง สังคมนั้นก็จะเป็นสังคมพลเมือง (civil society) กล่าวคือ เป็นสังคมที่พลเมืองเอาใจใส่ต่อความเป็นไป และมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาของชุมชน สังคม ตลอดจนปัญหาระดับประเทศและเมื่อเกิดสังคมพลเมืองแล้ว สังคมจะมีความเข้มแข็งในการถ่วงดุลอำนาจทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ การปกครองในระดับท้องถิ่น และระดับชุมชนก็จะมี ความเข้มแข็งตามไปด้วย ซึ่งผลดีที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) ทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม 2) ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ 3) ก่อให้เกิดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในสังคม 4) ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมและ 5) ทำให้สังคมและประเทศชาติพัฒนาไปได้ อย่างมั่นคง โดยโรงเรียนรัฐบาล (public school) นับเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยดำรงไว้ได้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องและแนวคิดที่สำคัญของการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีพฤติกรรมประชาธิปไตย ได้แก่ การรู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (มาตรา 7) ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการ สำคัญในการปลูกฝังและพัฒนา ค่านิยมที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตให้กับผู้เรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาไว้ว่า “...การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข...” (มาตรา 6) โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ ดังได้กำหนดไว้ในหมวด 4 มาตรา 24 (5) ความว่า “ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้ รวมถึงสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันผ่านสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ”¹ ทั้งนี้บนพื้นฐานของกระบวนการประชาธิปไตยต้องมีการสร้างเสริมจิตพฤติกรรม จึงเกี่ยวข้องกับ จิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ดังนั้น พฤติกรรมมนุษย์ที่แสดงออกมาของแต่ละคนมีความแตกต่างกันและมีการ

¹ สุจิตรา วันทองและสิริพันธ์ สุวรรณมรรค, การวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา, วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทางการศึกษา, OJED, Vol.7, No.1, 2012, pp. 1818 – 1829

เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาพฤติกรรมเหล่านี้ ดูผิวเผินจะเข้าใจง่าย แต่ถ้าลึกลงไปแล้วนำมาศึกษาวิเคราะห์โดยละเอียดจะพบว่าเป็นเรื่องที่เข้าใจยากละเอียดอ่อนและจะเห็นความแตกต่างได้ชัดเจนซึ่งความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่สุดของมนุษย์คนไม่พันธุ์เดียวกันใช้เมล็ดพันธุ์ชนิดเดียวกันปลูกบนพื้นที่และเวลาเดียวกันยังเจริญเติบโตขึ้นมาในลักษณะที่แตกต่างกันพระพุทธเจ้าได้แบ่งความแตกต่างของมนุษย์ในด้านภูมิปัญญาไว้ 4 ระดับคือบุคคลประเภทบัวพันธ์น้ำนั้นเปรียบได้กับบุคคลที่มีความสามารถเข้าใจในคำสอนได้ทันทีซึ่งแตกต่างกับบุคคลประเภทบัวพันธ์น้ำต้องใช้เวลาในการอบรมสั่งสอนสักหน่อยจึงจะเข้าใจ และบุคคลประเภทบัวได้น้ำจึงเป็นบุคคลอีกประเภทหนึ่งที่ต้องใช้เวลาและความพยายามอย่างมากจึงจะมีความรู้และเข้าใจได้ส่วนประเภทสุดท้ายนั้นได้แก่บุคคลประเภทบัวได้त्मเป็นบุคคลที่ไม่มีความพร้อมที่จะมีความสามารถเข้าใจอะไรได้เลยพฤติกรรมของคนก็เช่นเดียวกันไม่อาจทำนายพฤติกรรมต่างๆ ที่คนแสดงออกได้อย่างถูกต้องเพราะพฤติกรรมของคนนั้นเกิดจากส่วนลึกของความต้องการและการควบคุมค่านิยมของคนแต่ละคน²

ดังนั้น การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเยียวยาและพัฒนาจิตใจมนุษย์เป็นแนวคิดที่วางรากฐานอยู่บนแก่นคำสอนของพุทธธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพจิตใจของมนุษย์ได้ข้อค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมยืนยันว่าจิตวิทยาแนวพุทธมีประสิทธิภาพทั้งในการเยียวยาสภาพจิตใจด้านลบและการพัฒนาสภาพจิตใจด้านบวกดังนั้นจิตวิทยาแนวพุทธจึงควรได้รับการศึกษาให้มากขึ้นและแนวทางในการนำแนวคิดไปใช้ก็ควรได้รับการเผยแพร่ให้กว้างขวางมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

จากแนวคิดและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น การที่จะให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยและใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการสร้างจิตพฤติกรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยใช้กิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนเป็นเครื่องมือสอดแทรกความรู้ ทักษะเจตคติ ที่ช่วยให้เกิดความสามารถที่จะประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงสามารถถ่ายทอดและขยายองค์ความรู้ด้านการสร้างเสริมจิต พฤติกรรม การสร้างความเป็นพลเมืองที่ดี กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และการเสริมสร้างความสมานฉันท์โดยมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อให้นักเรียนมีจิตพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม

2.2 เพื่อพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยเชิงพุทธในจังหวัดนครปฐม

2.3 เพื่อวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

² นพคุณ นิตามณี, จิตวิทยาอุตสาหกรรม, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2547).

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐมในครั้งนี้ จะทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับมุ่งศึกษาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล ระดมสมอง โดยมีการบูรณาการเชิงพุทธตามกระบวนการ 4

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

หลักแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจิตพฤติกรรมเยาวชน คือ ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างจิตพฤติกรรมเยาวชนด้วยเชิงพุทธตามกระบวนการ 4 เพื่อการพัฒนาเยาวชน ได้แก่ 1) กายภาวนา 2) ศีลภาวนา 3) จิตภาวนา และ 4) ปัญญาภาวนา

3.3 ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตจังหวัดนครปฐม ดังนี้ 1) โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา 2) โรงเรียนวัดห้วยจรเข้มหาวิทยาลัย 3) โรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย 4) โรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ และ 5) โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา จำนวน 3,415 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณที่โดยระบุคุณสมบัติต่างๆ ของประชากรเป้าหมายให้เฉพาะเจาะจง ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ได้มาจากประชากร จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 358 คน ที่ได้จากสูตรของ Taro Yamane และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน

3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยดำเนินการศึกษาวิจัยในพื้นที่ จังหวัดนครปฐม

3.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยนี้มีระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม” ในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี โดยส่วนแรกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ(Empirical Analysis) โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และส่วนที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบปฏิบัติการ โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลด้วยโครงการกิจกรรมและแบบสัมภาษณ์เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วนำมาประมวลผลเพื่อวิเคราะห์ผลการวิจัย

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 จิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม

พื้นฐานจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจิตพฤติกรรม พบว่า จิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านจิตภาวนามีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านปัญญาภาวนารวมถึง ด้านศีลภาวนา อยู่ในระดับมาก และด้านกายภาวนามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก

จิตพฤติกรรม (ด้านกายภาวนา) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รู้จักการกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือมีการดูแลเครื่องนุ่งห่ม การแต่งกาย อยู่ในระดับมาก และมีการเสพบริโภค การใช้สอยเพื่อการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก

จิตพฤติกรรม (ด้านศีลภาวนา) พบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า รู้จักใช้วินัยในการดำรงชีวิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือมีความสุจริตในการประกอบสัมมาอาชีพะ อยู่ในระดับมาก และมีศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก

จิตพฤติกรรม (ด้านจิตภาวนา) พบว่า จิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐมด้านจิตภาวนา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีสติควบคุมให้อยู่ในทางไม่หันเหไปในทางเสื่อมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือมีความร่าเริง เบิกบานสดชื่น แจ่มใส อิ่มใจ ผ่อนคลาย ตั้งมั่น โปร่งโล่งอยู่ในระดับมาก และมีสติสมาธิ มีความตั้งมั่น เข้มแข็งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก

จิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม (ด้านปัญญาภาวนา) พบว่า จิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม ด้านปัญญาภาวนา มีอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีศรัทธาเลื่อมใสและมีความเข้าใจในพระรัตนตรัย ในกฎแห่งกรรม และหลักบาปบุญคุณโทษมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือมีความรู้ที่เกี่ยวข้องต้องใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมาก และมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติธรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 การพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยเชิงพุทธในจังหวัดนครปฐม

กระบวนการพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยเชิงพุทธในจังหวัดนครปฐมโดยใช้หลักภาวนา 4 ประกอบด้วย

1) การพัฒนาจิตพฤติกรรมด้านกายภาวนาด้วยกิจกรรม “กายพัฒนา ดูฟังเป็น กินอยู่เป็น กิริยามารยาทงาม” พบว่า เป็นการพัฒนาทางกายหรือสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพด้วยความเพียร ความวิริยะอุตสาหะ ไม่ทอดทิ้งเมื่อเวลาประสบปัญหา รวมถึงการเคารพกติกา เคารพกฎหมาย

2) การพัฒนาจิตพฤติกรรมด้านศีลภาวนาด้วยกิจกรรม “พฤติกรรมดี” “มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ไม่เบียดเบียน มีสัมมาอาชีพะ” พบว่า เป็นการพัฒนาด้านความประพฤติ การตั้งอยู่ในระเบียบวินัย และการเคารพความแตกต่าง พัฒนาทักษะในการฟัง และการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง

3) การพัฒนาจิตพฤติกรรมด้านจิตภาวนาด้วยกิจกรรม “จิตใจ ดึงาม ตั้งมั่น เข้มแข็ง เบิกบาน” พบว่าเป็นการพัฒนาจิตใจให้มีความพร้อมทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพจิต ด้านสมรรถภาพจิต และด้านสุขภาพจิต

4) การพัฒนาจิตพฤติกรรมด้านปัญญาภาวนาด้วยกิจกรรม “ปัญญา ฐานชีวิตที่ดี ทักษะชีวิต ทักษะการเรียนรู้” พบว่า เป็นการฝึกและพัฒนาในการรับรู้ การเรียนรู้ผ่านการรู้จัก วินิจฉัย ไตร่ตรองผ่านเหตุและผล ฟังตนเองและรับผิดชอบต่อตนเองได้ ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม

การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย บ-ว-ร-ส ดังนี้ 1) บ – บ้าน หรือครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียน ครอบครัว พ่อ แม่ พี่ น้องและเครือญาติเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด 2) ว – วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน รวมถึงการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนให้แก่เยาวชนและสังคม 3) ร – โรงเรียนรวมถึงครูอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่นักเรียน เพื่อนผู้ซึ่งใกล้ชิดกับนักเรียนรองลงมาจากครอบครัว และมีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจของนักเรียน และ 4) ส – สังคม สังคมทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์ล้วนมีอิทธิพลต่อจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียน พฤติกรรมการเล่นแบบที่เกิดขึ้นมาจากการขาดการยั้งคิดของนักเรียน และขาดการให้คำปรึกษาอย่างถูกวิธี

6. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม

การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐมประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 จิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) จิตพฤติกรรมเยาวชนด้านกายภาวนา (Physical Development) 2) จิตพฤติกรรมเยาวชนด้านศีลภาวนา (Social Development) 3) จิตพฤติกรรมเยาวชนด้านจิตภาวนา (Emotional Development) 4) จิตพฤติกรรมเยาวชนด้านปัญญาภาวนา (Wisdom Development))

ส่วนที่ 2 การพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยเชิงพุทธในจังหวัดนครปฐมโดยใช้หลักภาวนา 4 ในการเป็นพลเมืองที่ดีในระบบประชาธิปไตย ประกอบด้วย 1) การเลี้ยงดูของครอบครัว 2) การเรียนรู้ และการฝึกฝน 3) การให้คำปรึกษา และ 4) การสร้างสังคมคุณธรรม

ส่วนที่ 3 การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย บ-ว-ร-ส ดังนี้ 1) บ – บ้าน หรือครอบครัว 2) ว – วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน 3) ร – โรงเรียนรวมถึงครูอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ นักเรียนและ 4) ส – สังคม สังคมทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 การศึกษาจิตพุทธิกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม

พื้นฐานจิตพุทธิกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1) จิตพุทธิกรรมเยาวชนด้านกายภาวนา จากผลการวิจัย พบว่ามีการดูแล เอาใจใส่สุขภาพร่างกายมีสุขภาพทั่วไปสมบูรณ์แข็งแรงมีการใช้ประสาทตาและหูเป็นสำคัญ และใช้อย่างมีสติรู้ตัวมีการเสพบริโภค การใช้สอยเพื่อการพัฒนาเห็นคุณค่า ดูแลรักษา มีความซาบซึ้งมีความสุขในการได้อยู่กับธรรมชาติมีการพัฒนาร่างกายให้รู้จักติดต่อกีฬาเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมมีการอบรมเรื่องกิริยามารยาทรู้จักการกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็นรู้จักความพอดี พอประมาณมีการดูแลที่พักอาศัย ตลอดจนเครื่องนุ่งห่มและมีการดูแลเครื่องนุ่งห่ม การแต่งกายสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมสุข นิธิอุทัย³ ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทยผลวิจัย พบว่า การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธ ศึกษาความหมายพุทธิกรรมเยาวชนตามแนวพุทธตามการกระทำ สาเหตุของพุทธิกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเยาวชน อันเป็นผลมาจากการบงการของตัณหา มีเป้าหมายของการพัฒนาเยาวชน มี 3 ชั้นคือ 1) เป้าหมายในปัจจุบัน 2) เป้าหมายในอนาคต 3) เป้าหมายขั้นสูงสุด จุดเริ่มต้นของการพัฒนาของเยาวชนตามแนวพุทธ คือ สัมมาทิฏฐิการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเยาวชน ตามแนวพุทธโดยใช้หลักไตรสิกขา สถาบันทางสังคมเป็นปรโตโมหะช่วยส่งเสริมการพัฒนาแนวพุทธให้แก่เยาวชน สำหรับการพัฒนาเยาวชนใน สังคมไทย ศึกษาพุทธิกรรมของเยาวชนที่สามารถวัดได้เป้าหมายของการพัฒนาเยาวชนครอบคลุม 4 ด้านคือ 1) ไม่เบียดเบียนตนเอง 2) ไม่เบียดเบียนผู้อื่น 3) รับผิดชอบต่อหน้าที่ 4) พัฒนาตนเองและช่วยพัฒนาผู้อื่นและสังคม

2) จิตพุทธิกรรมเยาวชนด้านศีลภาวนา จากผลการวิจัย พบว่า ไม่เบียดเบียน ไม่สร้างความเดือดร้อนต่อผู้อื่นรู้จักสงเคราะห์มีความเกื้อหนุนทำให้เกิดไมตรีและความสามัคคีมีความสุจริตในการประกอบสัมมาอาชีพ มีความเคารพ รักษากฎเกณฑ์ กติกา จรรยาบรรณกฎหมาย รู้จักใช้วินัยในการดำรงชีวิต มีการแบ่งปันสงเคราะห์ช่วยเหลือกันและกัน จูงใจให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์อันเป็นวินัยภายนอก มีการปลูกฝังและเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเอง มีวิถีชีวิตที่ปิตทางเสื่อมจากอบายมุขและสิ่งมอมเมาทั้งหลายมีศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทีป จิน่ง⁴ ได้ศึกษาวิจัย “การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา” พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก คือ กายภาวนา และศีลภาวนา และปัจจัยภายใน คือ จิตภาวนาและปัญญาภาวนา โดยร่วมกันอธิบานเจตจำนงเสรีได้ร้อยละ 22 และร่วมกันอธิบายจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนาได้ร้อยละ 62 แสดงให้เห็นว่าภาวนา 4 สามารถนำมาพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนาได้

³ สมสุข นิธิอุทัย, การพัฒนาเยาวชนตามแนวพุทธในสังคมไทย, ในคัมภีร์ใบเบิลมหาบัณฑิตสาขาวิชาศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554

⁴ ประทีป จิน่ง, การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา, วารสารพุทธิกรรมศาสตร์, ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2558), หน้า 110-134.

3) จิตพฤติกรรมเยาวชนด้านจิตภาวนา จากผลการวิจัย พบว่า มีความร่าเริง เบิกบานสดชื่น แจ่มใส อิ่มใจ ผ่อนคลาย ตั้งมั่น โปร่งโล่ง การความเพียรพยายาม บากบั่นอดทน มีสติควบคุมให้อยู่ในทางไม่หันเหไปในทางเสื่อม มีความศรัทธา มีความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญา มีสติมีสมาธิ มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่นทำดีด้วยใจ มีความกตัญญูรู้คุณ มีจิตใจเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี มีน้ำใจ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีความละเอียดถี่ถ้วน เมื่อทำผิด ก็สามารถยอมรับความผิดพลาดได้ มีความร่าเริง เบิกบานสดชื่น แจ่มใส อิ่มใจ ผ่อนคลาย ตั้งมั่น โปร่งโล่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทีป จินนี⁵ ได้ศึกษาวิจัย “การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา” พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก คือ กายภาวนา และศีลภาวนา และปัจจัยภายใน คือ จิตภาวนาและปัญญาภาวนา โดยร่วมกันอธิบายเจตจำนงเสรีได้ร้อยละ 22 และร่วมกันอธิบายจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนาได้ร้อยละ 62 แสดงให้เห็นว่าภาวนา 4 สามารถนำมาพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนาได้

4) จิตพฤติกรรมเยาวชนด้านปัญญาภาวนาจากผลการวิจัย พบว่า มีศรัทธาเลื่อมใสและมีความเข้าใจในพระรัตนตรัย ในกฎแห่งกรรม และหลักบาปบุญคุณโทษ มีอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจให้ใฝ่รู้ มีทักษะชีวิต เท้าทันต่อสิ่งเร้าภายนอกและกิเลสภายในตน สามารถคิดวิเคราะห์ประมวลผล ตลอดจนฝึกให้สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคลอยู่เสมอ มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติธรรม รู้จักคิดพิจารณา วินิจฉัย ไตร่ตรอง ใช้วิจารณ์ญาณในการแก้ไขปัญหา วิชาชีพการงานที่เป็นหน้าที่ของตน คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น-ดับทุกข์เป็น การมีความรู้ที่เกี่ยวข้องต้องใช้ในการดำเนินชีวิตสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทีป จินนี⁶ ได้ศึกษาวิจัย “การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา” พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก คือ กายภาวนา และศีลภาวนา และปัจจัยภายใน คือ จิตภาวนาและปัญญาภาวนา โดยร่วมกันอธิบายเจตจำนงเสรีได้ร้อยละ 22 และร่วมกันอธิบายจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนาได้ร้อยละ 62 แสดงให้เห็นว่าภาวนา 4 สามารถนำมาพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนาได้

7.2 การพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยเชิงพุทธในจังหวัดนครปฐม

การพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยเชิงพุทธในจังหวัดนครปฐมโดยใช้หลักภาวนา 4 ในการเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย

1) การพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยเชิงพุทธในจังหวัดนครปฐม ด้านกายภาวนา คือการพัฒนาทางกายหรือสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณ

⁵ อ้างอิงแล้ว, การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา, วารสารพฤติกรรมศาสตร์, ปีที่ 21ฉบับที่ 1 (มกราคม 2558), หน้า 110-134.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110-134.

ภัทร สีหะมงคล⁷ ได้ศึกษาวิจัย “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักศึกษาอาชีวศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” พบว่า การพัฒนาจิตอาสาของผู้เรียนอาชีวศึกษาต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนในสถานศึกษาหรือนอกสถานศึกษา รวมทั้งการใช้ตัวแบบที่ดีที่สามารถเป็นแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะได้ โดยให้ประพฤติปฏิบัติตามบุคคลในครอบครัวผู้นำทางสังคม หรือบุคคลสาธารณะอื่นๆ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อผู้เรียน และถือเป็นต้นแบบของการประพฤติปฏิบัติที่ดี

2) การพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยเชิงพุทธในจังหวัดนครปฐม ด้านศีลภาวนา (Social Development) เป็นการพัฒนาด้านความประพฤติ การตั้งอยู่ในระเบียบวินัย และการเคารพความแตกต่าง พัฒนาทักษะในการฟัง และการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น มีลักษณะสามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมโดยยึดมั่นและเชื่อมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม ความเป็นตัวของตัวเอง มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเคารพหลักความเสมอภาค เคารพสิทธิของกันและกัน เท่าเทียมกัน กล้าเสนอความคิดต่อส่วนรวม ให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางการเมืองคำนึงถึงประโยชน์ส่วนใหญ่ ยึดถือคติของสังคมเป็นหลัก ใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ มีน้ำใจ เลือกรับข่าวที่เหมาะสมและมีประโยชน์ ฟังตนเอง ดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำหรือความอุปถัมภ์ของใคร กล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบในตนเองในขณะที่ความเป็นพลเมืองในการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น

3) การพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยเชิงพุทธในจังหวัดนครปฐม ด้านจิตภาวนา (Emotional Development) เป็นการพัฒนาจิตใจให้มีความพร้อมทั้งในด้านคุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา ไตต่อผล, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วาริรัตน์ แก้วอุไร และอมรรัตน์ วัฒนาร⁸ ได้ศึกษาวิจัย “หลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น” พบว่า คุณลักษณะจิตสาธารณะในด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมที่มีผลการเปรียบเทียบต่ำกว่าด้านอื่นนั้น อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมต้องรอเวลา โอกาสและใช้เวลาในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม จึงทำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมไม่บ่อยครั้ง ส่งผลให้คุณลักษณะจิตสาธารณะด้านนี้มีผลต่ำกว่าด้านอื่น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวมมากขึ้น ควรมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมและความพร้อมในการประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการการปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมให้เรียบร้อย

4) การพัฒนาจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนด้วยเชิงพุทธในจังหวัดนครปฐม ด้านปัญญาภาวนา (Wisdom Development) เป็นการฝึกและพัฒนาในการรับรู้ การเรียนรู้ผ่านการรู้จัก วินิจฉัย ไตร่ตรองผ่านเหตุและผล ปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่การถ่ายทอดทางปัญญาสังคม

⁷ ญาณภัทร สีหะมงคล, ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักศึกษาอาชีวศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม, ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2548), หน้า 479-486.

⁸ วัฒนา ไตต่อผล, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วาริรัตน์ แก้วอุไร และอมรรัตน์ วัฒนาร, หลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2548), หน้า 1-12.

อารมณ์ของบิดา มารดา (ได้แก่การถ่ายทอดความฉลาดทางอารมณ์การถ่ายทอดการบริโภคด้วยปัญญาและการถ่ายทอดจิตสาธารณะ) การปลูกฝังอบรมทางปัญญาสังคมอารมณ์จากทางโรงเรียน (ได้แก่บรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การปลูกฝังความฉลาดทางอารมณ์จากโรงเรียนการปลูกฝังการบริโภคด้วยปัญญาจากโรงเรียน และการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสังคมและสาธารณะจากทางโรงเรียน) การเห็นแบบอย่างทางอารมณ์และพฤติกรรมจากเพื่อน ได้แก่การเห็นแบบอย่างทางอารมณ์จากเพื่อน การเห็นแบบอย่างการบริโภคด้วยปัญญาจากเพื่อน และการเห็นแบบอย่างจิตสาธารณะจากเพื่อน และการควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์จิตสำนึกการบริโภคด้วยปัญญา จิตสาธารณะ พฤติกรรมเอื้อสังคม ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนวัยรุ่น และองค์ประกอบทางจิตสำนึกทางปัญญามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อสังคม ความสามารถในการแก้ปัญหาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนวัยรุ่น

7.3 การวิเคราะห์การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐม

การเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนในจังหวัดนครปฐมจำเป็นจะต้องมีการขับเคลื่อนผ่านกระบวนการ บ-ว-ร-ส เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ศรีสันติสุข วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์และนัฏฐพงศ์ ดวงมนตรี^๑ ได้ศึกษาวิจัย “การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว จังหวัดขอนแก่น” พบว่าความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล การมีส่วนร่วมทางการเมืองของครอบครัว มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย ควรปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษาให้ครอบคลุม มีความชัดเจน เข้าใจง่าย โดยมุ่งเน้นเพื่อการเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรมสำหรับนักเรียน

2) โรงเรียนหรือสถานศึกษาควรมีบทบาทในการดำเนินการและให้ความสำคัญในการเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยไปพร้อมกับการสนับสนุนการประพฤติปฏิบัติในหลักธรรมที่ถูกต้อง เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความเข้าใจและเกิดจิตสำนึกทางการเมืองและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีมีศีลธรรม

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) สถาบันที่เกี่ยวข้องควรสร้างการตระหนักรู้ให้กับนักเรียน

^๑สมศักดิ์ ศรีสันติสุข วิยุทธ์ จำรัสพันธุ์และนัฏฐพงศ์ ดวงมนตรี, การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว จังหวัดขอนแก่น, วารสารวิจัย มข, ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2548), หน้า 359-369.

2) ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันครอบครัว ศาสนาและสถานศึกษาในการบ่มเพาะและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนรวมถึงการเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตย

3) ควรมีการติดตามความต่อเนื่องและยั่งยืนของการแสดงออกจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียน โดยใช้เวลาในการประชุมประจำ สัปดาห์ ในชั่วโมงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือชั่วโมงกิจกรรมลูกเสือ และยุวกาชาด และเก็บข้อมูลเพื่อทราบถึงความคงทนของคุณลักษณะจิตพฤติกรรม

8.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรที่เหมาะสมในการเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนเพิ่มเติม เช่น หลักสูตรหมวด 4, อปรีหานิยธรรม 7

2) ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบการเสริมสร้างจิตพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยของนักเรียนกับกลุ่มอื่น หรือจังหวัดอื่น เช่น นักเรียนอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

ญาณภัทร สีหะมงคล. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักศึกษาอาชีวศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม. ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2558), หน้า 479-486.

นพคุณ นิศามณี. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2547

ประทีป จินนี. การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2558), หน้า 110-134.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535

วัฒนา ไตต่อผล, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วารินทร์ แก้วอุไร และอมรรัตน์ วัฒนาธร. หลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2558), หน้า 1-12

วิไลวรรณ ศรีสงคราม. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ลกรุ๊ป, 2549

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข วิยุทธ์ จำรัสพันธ์ และนัฐพงษ์ ดวงมนตรี. การปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยในครอบครัว จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัย มข. ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2548), หน้า 359-369

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย ผ่านกิจกรรมค่าย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2544

สุจิตรา วันทองและสิริพันธุ์ สุวรรณมรรค. การวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัย
เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษา.

วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, OJED, Vol.7, No.1, 2012, pp. 1818 – 1829

สุทธิรักษ์ โรจนหัสติน. เรชา ชูสุวรรณ และเอกรินทร์ สังข์ทอง. หลักการคิดสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อ
ความเป็นพลเมือง. วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปีที่ 28 ฉบับที่ 1, 2560),
หน้า 207-217